

DOI <https://doi.org/10.32782/2415-8151.2023.28.21>

УДК [37:72-051] : 7-044.962(045)

ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО ТА СИНТЕЗ МИСТЕЦТВ – ФУНДАМЕНТ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ У ТВОРЧОСТІ АРХІТЕКТОРА

Правдохін Вадим Валерійович

*старший викладач кафедри архітектури та просторового планування
факультету наземних споруд і аеродромів
Національного авіаційного університету, Київ, Україна,
e-mail: vartpravda@gmail.com, orcid: 0000-0002-2326-0230*

Анотація. у статті розглядається питання необхідної складової майбутньої професії архітектора, а саме, обов'язкової довузової підготовки майбутніх студентів – архітекторів: відвідування художніх студій з малювання, дитячих художніх шкіл, фахове вивчення рисунку, живопису, композиції, перспективи та історії мистецтв. У даній статті досліджується проблема первинної художньої освіти та обов'язковість поглибленого вивчення фахових дисциплін для становлення та подальшого розвитку професії архітектора, які впливають на все подальше творче життя майбутнього архітектора. Розглядається необхідність, ще з дитячих років, прививати майбутнім студентам творчих вузів цікавість до образотворчого мистецтва. Іде мова про необхідність відвідування художніх гуртків, художніх шкіл та студій, в яких учнів будуть знайомити з різними видами образотворчого мистецтва та з культурними надбаннями країн світу. Навчаючись в художніх школах, учні отримують перші знання з рисунку, живопису, скульптури, історії мистецтв, знайомляться з художніми матеріалами, вчать володіти правилами композиції, вмінню просторово мислити, пізнавати основи перспективи. На заняттях з рисунку ознайомлюються з основами побудови предметів, а в подальшому, виконувати найбільш цікаву стадію роботи – світлотіньове моделювання форми. На заняттях з живопису знайомляться з живописними матеріалами, з основами кольорознавства, поняттям кольорів – холодних та теплих, вчать розуміти колірне розмаїття та мову виразності. На уроках з історії мистецтв – з всесвітньою спадщиною образотворчого мистецтва, з авторами, які працювали у різних видах мистецтва – живопис, графіка, скульптура, архітектура, декоративно-прикладне та монументальне мистецтво. Всі ці необхідні знання стають першим кроком у світ великого мистецтва, першим кроком для вступу у вищий навчальний заклад.

Також у статті розглядаються приклади архітектурних об'єктів, в створенні яких можна побачити творчу, художню складову в освіті архітектора, також вплив та значення художньої освіти при проектуванні архітектурних об'єктів від початку проектування до його завершення, прослідковуються приклади використання синтезу архітектури та образотворчого мистецтва. Наводяться приклади, як професійно освічений архітектор може гідно, на високому художньому рівні виконувати поставлені перед ним завдання, а його спроектовані та завершені роботи зможуть зайняти гідне місце, як в Україні так і в світовій архітектурній спадщині.

Ключові слова: художник, архітектура, мистецтво, синтез мистецтв, творчість, культура, освіта, професійне становлення.

ВСТУП

Перші свідчення про витоки мистецтва архітектури доходять до нас з глибини століть. Будівництво розпочалося вже тоді, коли первісні люди почали шукати укриття над головою, використовуючи, в першу чергу, природний ландшафт, скелі та ліси, природні матеріали місцевості, які оточували людину. В цей час починають виникати примітивні житлові будівлі – землянки, курені, общинні та пальові будівлі, культові споруди, які згодом удосконалювалися. Так поступово розпочинається процес накопичення досвіду будівництва і водночас активізується художній погляд та творчий процес. Звичайно архітектура, як вид мистецтва, починає формуватися в різних країнах світу зі своїми регіональними, економічними, культурними, філософськими, релігійними особливостями та несе на собі відбитки різних історичних формацій та культур. Споруди цих країн в першу чергу – піраміди, храми, ступи, палаци та інше. Вся ця велич в архітектурі була потрібна, перш за все, щоб підвищувати могутність влади, правителів та богів. З історичним розвитком суспільства, з економічним розвитком архітектура починає повертати свій погляд на людей, це відбувається в часи феодального ладу. У часи середньовіччя починають складатися основні архітектурні напрямки. Архітектура стає провідним видом мистецтва, а в подальшому виникають стилі – Готичний, Ренесанс, Бароко, Рококо, Класицизм, Модерн. У кожному перерахованому стилі одночасно розвивалися загальні риси, які поєднували твори цілої групи авторів у єдиний стиль, протягом досить довгого історичного періоду – цей період називають «великим стилем». Аж до епохи Відродження в суспільствах минулого мистецтва стилів були та стають єдиними для всієї культури. За всі ці історичні часи було створено безліч творів мистецтва в архітектурі, живописі, графіці, скульптурі, монументальному мистецтві. Митці, художники та архітектори з різних країн та куточків світу внесли частку своєї творчості у загальну скарбничку світової культури людства. Мистецтвом займалися люди, які були наділені творчим потенціалом, які постійно вдосконалювалися у сфері своєї діяльності, які робили наукові, творчі відкриття та передавали свої знання та уміння нащадкам.

АНАЛІЗ ПОПЕРЕДНІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

На сьогоднішній день існує чимало мистецтвознавчих праць та наукових досліджень присвячених питанням становлення архітектора. Основами наукового обґрунтування

сучасної педагогіки мистецтва відповідно до цілей та завдань архітектурної освіти становили теоретичні та практичні методичні напрацювання Г. Беда, Е. Белютін, Б. Віппер, О. Кайдановська та інші. У світовому досвіді підготовки архітекторів напрацювання Т. Дейвіс, М. Малеча, П. Ласоу, С. Темпл.

МЕТА СТАТТІ

Дослідити та розкрити необхідність опанування мистецьких дисциплін в освіті архітектора, як до вступу у вищий навчальний заклад так і в період навчання, а саме, підкреслити важливий вплив художньої освіти на поглиблене вивчення фахових дисциплін при становленні та подальшому розвитку професії архітектор на протязі усього творчого життя.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

Архітектор – це одна із найцікавіших професій з багатою тисячолітньою історією. У сучасному світі модерну кращими архітекторами стають люди, перш за все, з багатим творчим потенціалом, які з дитинства проявляли цікавість до образотворчого мистецтва, відвідували художні школи- студії, цікавились культурним надбанням різних країн світу. Навчаючись в художніх школах отримували перші знання з рисунку, живопису, скульптури, історії мистецтв, де ознайомлювалися з художніми матеріалами, навчалися володіти правилами композиції, вмінно просторово мислити, пізнавали основи перспективи. На заняттях з рисунку будувати предмети, а в подальшому виконували найбільш цікаву стадію роботи – світлотіньове моделювання форми. На заняттях з живопису знайомились з живописними матеріалами, з основами кольорознавства, поняттям основних складових кольорів – холодних та теплих, навчалися розуміти колірне розмаїття та мову виразності. Вчилися користуватись обмеженою палітрою, розуміти варіативні можливості кольору, знаходити гармонійні колірні сполучення, ознайомлювались з законами зображення повітряного середовища кольором. Не випадково видатний італійський художник, вчений, інженер і анатом, один із найвидатніших представників мистецтва і науки епохи Відродження Леонардо да Вінчі казав, що «живопис – це наука». На уроках з історії мистецтв учні ознайомлювались з всесвітньою спадщиною образотворчого мистецтва, з авторами, які працювали у різних видах мистецтва – живопис, скульптура, архітектура, в декоративно – прикладному та монументальному мистецтві. Навчалися порівнювати мистецтво різних країн світу, шукати спільне

та бачити індивідуальне, починали розумітися на цьому. Всі ці знання, в решті решт, стають першим етапом посвяти в світ великого мистецтва, першим кроком для вступу у вищий навчальний заклад, для подальшого та більш поглибленого вивчення та освоєння професії архітектора. Звичайно, не всі художні школи в змозі гарантувати сто відсоткове засвоєння наданої інформації учнями, перш за все, це пов'язано з дитячою активністю та непосидючістю, що є цілком природньо. Але та атмосфера мистецтва, ті зерна знань, які надають викладачі учням художніх шкіл в подальшому дають рясні творчі сходи. Це легко помітити, коли спілкуєшся та проводиш заняття зі студентами-першокурсниками, які отримали свої базові навчальні знання в дитячих художніх школах та, які згодом вступили у вищі заклади та навчаються за спеціальністю «Архітектура».

Під час навчання в університеті, або іншому вищому художньому закладі, студент, який навчається за спеціальністю «Архітектура» повинен, ще більш поглиблено займатись, вивчати та вдосконалювати попередньо набуті знання та навички, які він отримав, ще до вступу у вищий навчальний заклад. А отримавши можливість навчатись у вищому навчальному закладі такі дисципліни, як архітектурне проектування, рисунок, живопис, скульптура та декоративна пластика, історія мистецтв та історія архітектури повинні вивчатись більш поглиблено, заняття повинні проходити більш насичено та інформаційно, ніж це було до вступу в вищий навчальний заклад, адже ці дисципліни дають можливість підняти майбутнього архітектора до його творчої професійної вершини. Не слід забувати, що привита любов до образотворчого мистецтва, архітектури та історії мистецтв, естетично вихований художній смак, загальна культура, творча фантазія – в подальшому дають можливість архітектору залишити свій слід на архітектурній ниві, адже це і є вища мета в професії архітектора.

Прикладом того, що, практично кожний, архітектор, в першу чергу, за освітою художник, а за необхідністю може продовжити свою творчу реалізацію в мистецтві архітектури слугують автори, що працювали над створенням грандіозного собору у Ватикані. Це можливо прослідкувати на прикладі історії будівництва Собору Святого Петра [13], який будувався з 1506–1626 роки (лат. *Basilica Sancti Petri*, італ. *Basilica di San Pietro*; Базилика Святого Петра) – католицький собор, центральна та найбільша споруда Ватикану, найбільша історична християнська церква

у світі. Одна з чотирьох великих папських базилік Риму та церемоніальний центр Римокатолицької церкви. Посідає перше місце у списку семи паломницьких базилік Риму. Над створенням працювало кілька поколінь великих майстрів: Браманте, Рафаель, Мікеланджело, Берніні, Мадерна. Майже всі великі архітектори Італії по черзі брали участь у проектуванні та будівництві собору Святого Петра. В 1506 був затверджений проект архітектора Донато Браманте, одного з творців архітектури римського класицизму XVI століття.

Донато Браманте [6] (італ. *Donato (Donnino) di Pascuccio di Antonio detto il Bramante*; 1444, Ферміньяно – 11 квітня 1514, Рим) – найбільший представник архітектури епохи Високого Відродження, основоположник стильової течії, що називається римською. Його найвідомішою роботою є перший проект головного храму західного християнства – собор Святого Петра у Ватикані, перебудований у наступні роки. Донате Браманте у своїй творчості зазнав впливу художників П'єро делла Франческі та Лучано Лаурани – починав творчий шлях, як художник.

Після смерті Браманте будівництво в 1514–1520 роках очолював Рафаель Санті [12], який повернувся до традиційної форми плану базиліки у вигляді латинського хреста, Рафаель Санті (італ. *Raffaello Santi, Raffaello Sanzio, Rafael, Raffael da Urbino, Rafaello*; 26 або 28 березня, або 6 квітня 1483, Урбіно – 6 квітня 1520, Рим) – італійський живописець, рисувальник і архітектор умбрійської, флорентійської, а потім римської школи. Один із найяскравіших представників мистецтва епохи Високого Відродження, або «римського класицизму» початку XVI ст. Він прожив лише тридцять сім років і за своє недовге життя став одним із найславетніших і найбагатших художників Італії.

Згодом роботу продовжив Бальдассаре Перуцці [11], що зупинився на центричній споруді, Народився у невеликому містечку поблизу Сієни. З 1503 працював у Римі. Швидко отримав визнання, як архітектор та майстер ілюзорних розписів, що створюють ефект продовження архітектурного простору. Тому Перуцці вважають творцем римської школи фасадних розписів, переважно гризайлю, але вони не збереглися до нашого часу.

Далі роботу продовжив Антоніо да Сангалло [2], який обрав базилікальну форму. Антоніо Кордіні (італ. *Antonio Cordini*), відомий як Антоніо да Сангалло Молодший (італ. *Antonio da Sangallo il Giovane*; 12 квітня 1484, Флоренція – 3 серпня 1546, Терні) – флорентійський архітектор епохи Високого

Відродження. Племінник та учень Джуліано да Сангалло та Антоніо да Сангалло Старшого. Нарешті в 1546 керівництво роботами було доручено Мікеланджело Буонарроті. Він повернувся до ідеї центричної хрестово-купольної споруди, але його проект передбачав створення багатоколонного вхідного портика зі східного боку (у найдавніших базиліках Риму, як і в античних храмах, вхід знаходився зі східного, а не із західного боку).

Мікеланджело збільшив підкупольний простір, зробивши його цілісним. Над серединою він запланував зведення величезного купола. Колони барабана купола в проекті Мікеланджело здвоєні і завдяки потужному розкріпаванню антаблемента відступають від поверхні барабана і тим самим збагачують його форму за допомогою світлотіні.

Мікеланджело Буонарроті [10], повне ім'я Мікеланджело ді Лодовіко ді Леонардо ді Буонарроті Сімоні (також Мікеланджело; італ. Michelangelo di Lodovico di Leonardo di Buonarroti Simoni; 6 березня 1475, італійський скульптор, художник, архітектор, поет та мислитель. Один із найбільших майстрів епохи Відродження та раннього бароко. Його твори вважались найвищими досягненнями мистецтва Відродження, ще за життя самого майстра. Мікеланджело підняв барабан центрального купола, але сам купол добудував вже після його смерті (1564) Джакомо делла Порта [8], який надав йому не напівсферичну, як задумав Мікеланджело, а параболічну форму.

З чотирьох малих куполів, передбачених проектом Мікеланджело, архітектор Віньола збудував лише два. Найбільшою мірою архітектурні форми у тому вигляді, як було задумані Мікеланджело, збереглися з вівтарної, західної сторони. На цьому будівництво не закінчилось. У 1607–1617 роках за вказівкою Павла V архітектор Карло Мадерна подовжив східну гілку хреста – прибудував до центричної будівлі тринефну базилічну частину, повернувшись таким чином до форми латинського хреста, і збудував фасад. В результаті купол виявився прихованим фасадом, втратив своє домінуюче значення і сприймається тільки здалеку, з Віа делла Кончіліаціоне. Таким чином виник грандіозний архітектурний ансамбль, що є видатною пам'яткою культури епохи італійського бароко.

Проводячи таку хронологію будівництва я навмисно звертаю увагу на художню освіту кожного майстра та їх навички, які були використані у проектуванні та спорудженні цього шедевра архітектури. Всі вони, в першу чергу, були живописцями, рисувальниками,

скульпторами, а потім архітекторами. Я ні в якому разі не хочу применшити значущість професії архітектора, а навпаки хочу наголосити на тому, що тільки у синтезі мистецтв – у володінні рисунком, живописом, скульптурою, вивченні історії мистецтв може створюватись архітектура вищого гатунку.

Ще одним прикладом творчого синтезу в мистецтві архітектора, де можливо простежити використання та поєднання різних видів мистецтва у єдине, являється творче надбання всесвітньо відомого іспанського архітектора Антоніо Гауді. Антоніо Гауді-і-Корнет [1] (ісп. Antonio Gaudí y Cornet, або Антоні Гауді-і-Курнет, кат. Antoni Gaudí i Cornet; 25 червня 1852, Реус – 10 червня 1926, Барселона) – каталонський та іспанський архітектор, новатор форми та один із найяскравіших представників стилів ар-нуво та модерн в архітектурному мистецтві. Більшість його робіт зосереджена у Барселоні. Найвідоміша будівля – Храм Святого Сімейства. Антоніо Гауді належить до тієї когорти архітекторів у венах якого «тече кров художника». У своїх творчих архітектурних проектах маестро постійно використовував, так званий, синтез мистецтв, який проходить червоною лінією скрізь всю його творчість. Антоніо Гауді починає цікавитись архітектурою та малюванням ще в школі в Реусі, а в 1870 році переїжджає в Барселону, щоб згодом вступити до місцевого університету на факультет архітектури. Для цього він декілька років готується, одночасно підробляючи креслярем у місцевих архітекторів. У студентські роки індивідуальність його світосприйняття проявилася досить гостро, кажуть, що він ненавидів аналітичну геометрію з її прямими лініями та кутами, взагалі «мертві» теоретичні предмети. Натомість захоплювався криволінійними формами та розмаїттям живої природи, з якого потім виріс його унікальний, різноманітний за формою та кольорами стиль. Під час навчання в Барселонській регіональній школі архітектури Гауді проводив чимало часу в бібліотеці закладу, уважно вивчаючи архітектуру та мистецтво різних країн світу. Закінчуючи Барселонський університет у 1878 році, на випускному екзамені про нього сказали – «Або геній, або божевільний», адже творчу індивідуальність неможливо було приховати. Після закінчення університету Гауді виконував безліч дрібних робіт, вивчав ремесла, проектував меблі для власного будинку, розробляв вуличні ліхтарі для Королівської площі Барселони, незавершені газетні кіоски, проекти кооперативу Матароніна. На Паризькій всесвітній виставці 1878 Гауді продемонстрував вітрину

з кованиого заліза, дерева і скла, виготовлену на замовлення виробника рукавичок Есте́ве Комелья. Дизайн Гауді вкрай вразив каталонського промисловця Еусебі Гуеля, який потім замовив деякі з найвидатніших робіт Гауді. Першим великим творінням з якого розпочався справжній архітектурний шлях в творчості Антоніо Гауді став будинок Вісенс [4]. Замовником цієї будівлі був власник цегляної та плиткової фабрики Мануель Вісенс. Коли вперше дивишся на цю споруду виникає таке враження, що це не просто будівля, а казковий замок, який своїми фасадами нагадує торт з маленькими ажурними шоколадними баштами, стіни якого зроблені з їстівної вафлі. Декоративне, керамічне оздоблення шаховим орнаментом та поєднання різних фактур каменю, охриста за кольором цегла, з якою зроблено будинок, робить споруду дуже художнім, не типовим авторським об'єктом. Орнамент кованих брам тільки підсилює загальне художнє сприйняття будинку, адже використання графічної лінії у вигляді художньої ковки на балконах та вікнах тільки підсилює художній ефект. У своїй творчості Гауді майстерно поєднує мавританські, індіанські, японські та європейські мотиви.

Ще один цікавий архітектурний об'єкт, з багатьох художніх творів Антоніо Гауді, – будинок Бальо [3]. Слід сказати, що цей проект був новим етапом в творчості майстра, адже це була реконструкція будинку. Не буду вдаватися в архітектурні подробиці та тонкощі реконструкції, але Гауді, зберігши вихідну структуру будинку, що примикає бічними стінами до двох сусідніх будівель, спроектував два нові фасади та повністю перепланував першій поверх та бельетаж, створивши для них оригінальні меблі, додавши підвальний поверх, мансарду та асотею. Дві світлові шахти були об'єднані в єдиний внутрішній двір, що дозволило покращити денне освітлення та вентиляцію. Головною творчою художньою особливістю будинку є, практично, повна відсутність прямих ліній – це можна побачити в декоративних фасадах будівлі. Існують безліч тлумачень, щодо символіки фасаду будівлі, – начебто в абрис фасаду майстер заклав силует свого улюбленого персонажа – гігантського дракона, який з'являється в багатьох його творах. Перемога покровителя Каталонії Святого Георгія над драконом може бути алегорією перемоги добра над злом. Меч Святого Георгія, встромлений у «хребет дракона», представлений у вигляді вежі, увінчаної георгіївським хрестом, фасад будівлі зображує сяючу «луску» чудовиська і усіяний кістками та «черепами» його жертв,

які вгадуються у формах колон бельетажа та балконів. Можливо і так, але коли я споглядаю будинок Бальо мені здається, що автор отримувал натхнення від споглядання морської мушлі, а скоріш за все, вивчав їх різні форми, милувався «оком художника», як природа створила кожну окремо – їх пластичну форму, фактуру, кольорове забарвлення – і в цьому є закономірність, адже своє дитинство Антоніо Гауді провів біля моря. Коли розглядаєш фасад будинку бачиш, як майстер синтезує різні види мистецтв у створенні свого архітектурного шедевр. Пластичність ліній на вікнах та балконах у вигляді мушль – від скульптури, мозаїчна кладка фасаду своїм бірюзово – перламутровим кольором з різноманітними відтінками від охри червоної до охри жовтої – це живопис. Цей симбіоз мистецтв створює атмосферу моря. Слід зазначити також, що Антоніо Гауді долучав до створення своїх архітектурних проектів найкращих майстрів монументально – прикладного мистецтва. Ковані елементи створені ковалями братами Бадія, вітражі – складувом Жузепом Пелегрі, кахлі – П. Пужолом-і-Баусісом сином, інші керамічні деталі виконав Себастьян-і-Рібо. Облицювання головного фасаду було повністю виготовлене у м. Манакор (острів Мальорка). Предмети меблів, створених Гауді при оформленні інтер'єру, нині входять до зборів Будинку-музею Гауді у Парку Гуеля. Хочеться відмітити, що у творчості Антоніо Гауді кожна будівля – це своєрідний художній витвір мистецтва, на який можливо нескінченно дивитись та яким можна захоплюватися.

Хочу звернути увагу ще на один дуже масштабний проект, який почав реалізовуватись у 1882 році на пожертви віруючих – це Храм Святого Сімейства [14], який будується в Барселоні і його будівництво продовжується до тепер. Хоча сам Гауді був залучений до проекту лише 1884 році. У 1926 році, коли трапилась трагічна загибель архітектора будівництво не зупинилось. Орієнтовне завершення будівництва планується на 2026 рік. Храм Святого Сімейства за задумом мав стати архітектурним втіленням Нового Заповіту, символом непорушності християнських вірувань. Звідси й глибокий символізм храму. Згідно з проектом, храм має три фасади, кожний з яких має власну назву: західний – Різдва, східний – Страждань Христових, та південний – Вознесіння. Кожен фасад має чотири вежі висотою понад 100 метрів. Всього заплановано дванадцять башт, що символізують кількість апостолів трьох фасадів за життя Гауді, майже збудований був лише один. Він має три входи, що символізують

Віру, Надію та Милосердя, які прикрашені скульптурними групами за євангельськими сюжетами. Окрім башт за проектом храм увінчується ще чотирма – більш високими вежами, що символізують чотири Євангелія. Головна дзвіниця Ісуса Христа, увінчана хрестом, матиме заввишки 170 метрів, а друга за висотою дзвіниця Діви Марії – 120 метрів. Слід сказати, що до створення цієї грандіозної будівлі, практично, кожного її сантиметра, долучені будівельники та митці, які є представниками різних напрямків мистецтва – це архітектори, скульптори, майстри декоративно – прикладного мистецтва, художники – вітражисти та багато інших. Закінчення будівництва Храму Святого Сімейства має стати не тільки символом віри, але й символом геніальності та неперевершеної творчої діяльності архітектора і творця Антоніо Гауді, який поєднав свою любов до образотворчого мистецтва та архітектури в цій геніальній споруді і це поєднання успішно реалізується та постає перед нами у вигляді Храму Святого Сімейства в Барселоні.

Розглядаючи питання впливу художньої освіти на формування, становлення та на подальшу творчу діяльність архітектора, не можливо не згадати, ще одного відомого архітектора – Владислава Владиславовича Городецького [5] – польського та українського архітектора, який працював переважно на Україні, а після еміграції у 1920 році – у Польщі та Тегерані. Свої перші кроки у навчанні, ще зовсім юний Городецький розпочав у місті Одеса, куди його відправляють вчитися батьки. А згодом, помітивши його талант до малювання та креслення, до петербурзької Імператорської Академії мистецтв, яку він закінчує у 1891 року, та у то муж році їде підкорювати Київ. Польський архітектор – Лешек Дезидерій Владислав Городецький – творив у Києві цілих тридцять років. За цей час він реалізував багато архітектурних проектів, як у місті Києві так і в інших містах України. Першим його замовленням у місті Києві був тир та приміщення для мисливців, це замовлення Городецький виконує безкоштовно. Нажаль, споруда була побудована з деревини і до наших днів не збереглася. Коли до молодого Владислава Городецького починають поступати пропозиції на нові проекти він не відмовляється від жодної пропозиції. Навіть коли йому пропонують зайнятись будівництвом міських вбиралень. Неперебірливість, бажання реалізувати себе, як архітектора привертає до себе увагу замовників за його творчу креативність та швидкий темп в роботі. За його проектами будуються вілли, лікарні, фабрики,

гімназії та церкви. Владислав Городецький вміло поєднує творчу складову з бізнесом, щоб менше залежати від виробників будматеріалів (а більше заробляти), Городецький будує під Києвом свій бетонний завод. Слід підкреслити, що Владислав Городецький [9] у своїй архітектурній творчості ніколи не відмовлявся від художньої складової, адже мав відповідну освіту та художній смак і цей художній потенціал він успішно реалізував у найоригінальнішій споруді ХХ століття це – будинок с Химерами, власний прибутковий будинок, зведений ним по вулиці Банковій 10 у стилі модерн у 1901–1903 роках в місті Києві. Виходячи з того, що архітектор Городецький був сам собі і замовником проекту і виконавцем – це розв'язувало йому руки в творчому прояві, чим він успішно користався. Маючи у своєму оточенні близького друга, талановитого італійського скульптора Еліо Саля, Владислав Городецький задумав, спроектував та в решті решт побудував свій задум. Будинок був побудований та розташувався на стрімкому крутосхилі і тому – на три поверхи з вулиці і на шість – з двору, розкритий на всі чотири боки різними асиметричними фасадами, будинок Городецького вражає уяву кожного, хто його бачить. Коли уважно розглядаєш будівлю – бачиш всі її фасади, у своїй основі будівля має прямі кути, що звичайно є раціональним рішенням в архітектурі та і доцільно з економічної сторони. Вважаю, що талановитим художнім задумом було те, як архітектор вирішив відмовитись від нав'язливих прямих ліній та кутів. І таким рішенням було оздобити будинок безліччю скульптурних прикрас, адже тільки скульптурні композиції мали можливість візуально нівелювати прямі лінії будівлі, які є в конструктивній основі. З однієї сторони здається, що архітектор навпаки підкреслює прямі лінії фасаду та одночасно декорує фасади античними колонами, доводить площину до цілісної завершеності, а з іншої сторони, начебто, ігнорує їх роблячи акцент на скульптурних композиціях, які завершують вертикалі композиції. Всі ці рішення можливо мають деяку протидію, але в кінцевому результаті створюють єдність у сприйнятті та викликають подив у людей, які з непідробним захопленням дивляться на цей будинок, адже це і є сила творчості, яку не можливо пояснити тими чи іншими законами. Безліч тварин стають прикрасою фасадів будинку: голови слонів та носорогів, ящірки та жаби, пітон і крокодил, пантера й орли, нарешті величезні квітки латаття, казкові риби, козулі й дівчата в ретельно й дотепно продуманих та не менш майстерно виконаних композиціях створюють

незабутній фантастичний образ будинку. Слід сказати, що всі скульптурні композиції були виготовленні із цементу – з прогресивнішого матеріалу того часу. Внутрішні інтер'єри будинку також були оздоблені безліччю скульптурних прикрас. Синтез архітектури та скульптури та творчий потенціал архітектора Владислава Городецького, якій він реалізував у цій будові стає перлиною у низці його архітектурної творчості.

Ще одним яскравим прикладом прояву любові до образотворчого мистецтва та архітектури стає проект, а в подальшому і будова – караїмської кенаси [7] у місті Києві, що розмістилася за адресою вулиця Ярославів Вал, 7. Неповдалік від Золотих воріт. Кенаса була побудована з ініціативи Соломона Когена та з благословення київського газана Йосипа Султанського протягом 1898–1902 років. Отже, саме за кошти братів Соломона і Мойсея Когенів було споруджено караїмську кенасу в Києві за проектом архітектора Владислава Городецького. Розробляючи проект караїмської кенаси, В. Городецький зважив на всі передумови й побажання громади, надавши в планово-просторовому вирішенні споруди і в насиченому декорі надав рис виключно східної азіатської архітектури, адже будинок будували в мавританському стилі. Виходячи з особливостей земельної ділянки Городецький вправно володіючи знаннями історичних стилів, артистично інтерпретував ці знання, не відступаючи, на перший погляд, від усталених характерних ознак стилю, і, блискавично справився з поставленим завданням. Адже будівля відрізняється красою та розкішшю оздоблення в мавританському стилі. Скульптурно – оздоблювальні роботи в кенасі виконав його товариш італійський скульптор Еліо Салія, і зроблене ним не мало аналогів у Києві. Здається, все багатство мавританського, орієнталістського напрямку знайшло відображення в оздобах кенаси. Особливо вражаючою була стеля, що нагадувала казкові сталактитові склепіння печер. Надзвичайно складні й витончені – примхливі візерунки вкривали все, для того призначене в екстер'єрі та інтер'єрі. Крім ретельно прокреслених і відтворених у цементі архітектурних і скульптурних оздоб кенаси, впадали в око і металеві деталі, що дотепер, на жаль, збереглися лише частково. Це – ажурні гвинтові сходи, пара кованих ліхтарів-торшерів, розміщених обабіч парадного входу – ознаки осучасненого підходу архітектора до архаїчної за призначенням споруди. І досі милують око важкі окуті двері, складний малюнок віконних заповнень, кольорове скло тощо. Звичайно ця

робота показує нам художню освіченість архітектора, його смак, вміння професійно орієнтуватися в мистецьких стилях, вміння підходити до замовлення та до реалізації свого задуму з художнім відбором.

ВИСНОВКИ

Розглядаючи питання впливу художньої освіти на становлення та на подальшу творчу діяльність архітектора; виявили, що первинною складовою для з'ясування питання, а в подальшому вірного прийняття рішення, як стати архітектором – є навчання в дитячих художніх школах, приватних студіях, художніх гуртках. Без цієї початкової початкової художньої освіти, без любові до мистецтва, без вміння рисувати та писати аквареллю не можливо стати справжнім архітектором. Інколи я з подивом чую твердження, що « архітектору не обов'язково вміти рисувати...» – подібні твердження мене дуже бентежать і викликають смуток. Первинна художня освіта – це стрижень всього мистецького потенціалу, а тим паче, професіоналізму майбутнього архітектора. Адже архітектура – це творча професія! Необхідно звернути увагу на те, що другим, і я так вважаю, головним, вирішальним етапом в освіті повинна стати вища школа, я маю на увазі, вищі спеціалізовані навчальні заклади, у яких навчаються студенти за спеціальністю «Архітектура». В останні десятиліття в нашій країні суттєво скоротилося навантаження на фахові дисципліни, які в першу чергу формують та створюють майбутнього архітектора. Кількість годин з рисунку, живопису, декоративної пластики, історії архітектури та історії мистецтв, та навіть, з головної дисципліни архітектора – архітектурного проектування, скорочені до катастрофічних, загрозливих розмірів. В первинних ланках освіти – в дитячих художніх школах учні мають більшу можливість займатися рисунком, живописом, ніж студенти – архітектори вищих навчальних закладів, адже так не повинно бути. Наголошую на тому, що переважно в студентські роки формується професіоналізм майбутнього архітектора. На архітектурних факультетах вищих учбових закладів студенти отримують підсилені знання та навички з різних дисциплін, які вони згодом будуть використовувати в подальшому, самостійному архітектурному житті при проектуванні архітектурних об'єктів від початку проектування, аж до завершення. Також зможуть використовувати принципи синтезу образотворчого мистецтва та архітектури, від чого спроектовані ними будівлі зможуть отримати

ще більше естетичних та художніх ознак. Адже тільки такий професійно підготовлений архітектор зможе гідно, на високому художньому рівні виконувати поставлені перед ним

завдання, а його спроектовані будівлі зможуть прикрашати наші міста та селища і займати гідне місце, як в українській, так і в світовій спадщині архітектури.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Антоніо Гауді. *Вікіпедія: вільна енциклопедія*. URL : <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення 22.02.2022).
- [2] Антоніо да Сангалло. *Вікіпедія: вільна енциклопедія*. URL : <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення 22.02.2022).
- [3] Будинок Бальо. *Вікіпедія: вільна енциклопедія*. URL : <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення 22.02.2022).
- [4] Будинок Вісенс. *Вікіпедія: вільна енциклопедія*. URL : <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення 22.02.2022).
- [5] Владислав Владиславович Городецький. *Вікіпедія: вільна енциклопедія*. URL : <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення 22.02.2022).
- [6] Донато Браманте. *Вікіпедія: вільна енциклопедія*. URL: <https://uk.wikipedia.org/> (дата звернення 22.02.2022).
- [7] Дмитро Малаков. Архітектор Городецький. Караїмська Кенаса : веб – сайт. URL: http://alyoshin.ru/Files/publika/malakov/malakov_gor_11.html (дата звернення 22.02.2022).
- [8] Джакомо делла Порта. *Вікіпедія. вільна енциклопедія*. URL : <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення 22.02.2022).
- [9] Eugeniusz Klimakin. Владислав Городецький – польський Гауді : веб – сайт. URL : <https://culture.pl/ru/article/vladislav-gorodeckiy-polskiy-gaudi> (дата звернення 22.02.2022).
- [10] Мікеланджело Буонаротті. *Вікіпедія: вільна енциклопедія*. URL : <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення 22.02.2022).
- [11] Перуцці Бальдассаре. *Вікіпедія: вільна енциклопедія*. URL : <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення 22.02.2022).
- [12] Рафаель Санті. *Вікіпедія: вільна енциклопедія*. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення 22.02.2022).
- [13] Собор Святого Петра. *Вікіпедія: вільна енциклопедія*. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення 22.02.2022).
- [14] Храм Святого Сімейства. *Вікіпедія: вільна енциклопедія*. URL : <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення 22.02.2022).

REFERENCES

- [1] Haudi, A. «Vikipediia: vilna entsyklopediia» [Wikipedia: free encyclopedia]. Retrived from <https://uk.wikipedia.org/wiki/> [in Ukrainian]
- [2] Antonio da Sanhallo. «Vikipediia: vilna entsyklopediia» [Wikipedia: free encyclopedia]. Retrived from <https://uk.wikipedia.org/wiki/> [in Ukrainian]
- [3] Budynok Balo. «Vikipediia: vilna entsyklopediia» [Wikipedia: free encyclopedia]. Retrived from <https://uk.wikipedia.org/wiki/> [in Ukrainian]
- [4] Budynok Visens. «Vikipediia: vilna entsyklopediia» [Wikipedia: free encyclopedia]. Retrived from <https://uk.wikipedia.org/wiki/> [in Ukrainian]
- [5] Vladyslav Vladyslavovych Horodetskyi. «Vikipediia: vilna entsyklopediia» [Wikipedia: free encyclopedia]. Retrived from <https://uk.wikipedia.org/wiki/> [in Ukrainian]
- [6] Donato Bramante. «Vikipediia: vilna entsyklopediia» [Wikipedia: free encyclopedia]. Retrived from <https://uk.wikipedia.org/> [in Ukrainian]
- [7] Dmytro Malakov. Arkhitektor Horodetskyi. Karaimska Kenasa : Retrived from http://alyoshin.ru/Files/publika/malakov/malakov_gor_11.html [in Ukrainian]
- [8] Dzhakomo della Porta. «Vikipediia: vilna entsyklopediia» [Wikipedia: free encyclopedia]. Retrived from <https://uk.wikipedia.org/wiki/> [in Ukrainian]
- [9] Eugeniusz Klimakin. Vladyslav Horodetskyi – polskiy Haudy : Retrived from <https://culture.pl/ru/article/vladislav-gorodeckiy-polskiy-gaudi> [in Ukrainian]
- [10] Mikelandzhelo Buonarroti. «Vikipediia: vilna entsyklopediia» [Wikipedia: free encyclopedia]. Retrived from <https://uk.wikipedia.org/wiki/> [in Ukrainian]
- [11] Peruttsi Baldassare. «Vikipediia: vilna entsyklopediia» [Wikipedia: free encyclopedia]. Retrived from <https://uk.wikipedia.org/wiki/> [in Ukrainian]
- [12] Rafael Santi. «Vikipediia: vilna entsyklopediia» [Wikipedia: free encyclopedia]. Retrived from <https://uk.wikipedia.org/wiki/> [in Ukrainian]
- [13] Sobor Sviatoho Petra. «Vikipediia: vilna entsyklopediia» [Wikipedia: free encyclopedia]. Retrived from : <https://uk.wikipedia.org/wiki/> [in Ukrainian]
- [14] Khram Sviatoho Simeistva. «Vikipediia: vilna entsyklopediia» [Wikipedia: free encyclopedia]. Retrived from : <https://uk.wikipedia.org/wiki/> [in Ukrainian]

ABSTRACT

Pravdokhin V. Fine art and synthesis of arts – a foundation in the professional formation and in the work of an architect.

The article examines the issue of a necessary component of the future profession of an architect, namely, mandatory pre-university training of future architect students: attendance at drawing art studios, children's art schools, professional study of drawing, painting, composition, perspective and art history. This article

examines the problem of primary art education and the necessity of in-depth study of professional disciplines for the formation and further development of the profession of an architect, which affect the entire further creative life of a future architect. The need to instill interest in fine arts in future students of creative universities from childhood is under consideration. We are talking about the need to visit art circles, art schools and studios, where students will be introduced to various types of fine arts and cultural heritage of the countries of the world. Studying in art schools, students get the first knowledge of drawing, painting, sculpture, art history, get acquainted with artistic materials, learn to master the rules of composition, the ability to think spatially, learn the basics of perspective. In the drawing classes, they get acquainted with the basics of building objects, and later, perform the most interesting stage of the work – chiaroscuro modeling of the form. In painting classes, they get acquainted with painting materials, with the basics of color science, the concept of colors – cold and warm, learn to understand color diversity and the language of expression. In art history lessons – with the world heritage of fine arts, with authors who worked in various types of art – painting, graphics, sculpture, architecture, decorative – applied and monumental art. All this necessary knowledge becomes the first step into the world of great art, the first step for admission to a higher educational institution.

The article also considers examples of architectural objects, in the creation of which you can see the creative, artistic component in the education of an architect, as well as the influence and importance of artistic education in the design of architectural objects from the beginning of the design to its completion, examples of the use of the synthesis of architecture and fine art are followed. Examples are given of how a professionally educated architect can fulfill the tasks set before him with dignity, at a high artistic level, and his designed and completed works can take a worthy place, both in Ukraine and in the world architectural heritage.

Key words: artist, architecture, art, synthesis of arts, creativity, culture, education, professional development.

AUTHOR'S NOTE:

Pravdokhin Vadym, Senior lecturer at the Department of Architecture and Spatial Planning Faculty of Ground Structures and Airfields, National Aviation University, Kyiv, Ukraine, e-mail: vartpravda@gmail.com, orcid: 0000-0002-2326-0230

Стаття подана до редакції 03.05.2023 р